回向

EKO

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME V.Z.W.
Zittaart 21 - 2419 Lille (België)

Nr 29 MAART 1985

A T T I T U D E

Wie van ons ooit te maken heeft met vertalingen van religieuze of filosofische termen, stoot voortdurend op een virtuele onmogelijkheid zelfs in de eigen taal adequate equivalenten te vinden . En dat zeker wanneer men zich begeeft op het pad van de Oosterse terminologieën .

En uiteraard in het Boeddhisme : daar hebben we onder (veel !) meer dat vervelende probleem van termen als *manas* en *citta* , ook al kunnen we de serie langer maken met er nog *vijñāna* aan toe te voegen . Gelooft men de woordenboeken , dan krijgen we telkens 'geest' ("mind" met of zonder hoofdletter), alsof die Oudindische meesters geen duidelijk onderscheid maakten tussen de verschillende termen die ze telkens toch in een ander, maar welbepaald verband bezigden . En echt alsof ons Nederlands "geest" geen lapmiddel-dooddoener was . Kijkt u maar eens na in uw Van Dale wat er onder "geest" staat . Het pas verschenen Hedendaags Nederlands geeft liefst een vijftigtal betekenisvoorbeelden ! U kent ze door uw eigen gebruik ervan : geestesziekte - geestelijk leven - een geestige mop - een geestrijke drank - de armen van geest - een geestesverschijning - geest-van-zout - een geestgrond - een grote geest...

Vertalen we dan *manas* en *citta* - en 't Chinese *hsin* of 't Japanse *shin/kokoro* - als geest/gemoed/denken... dan zitten we maar half op de stoel . De teksten zijn markant genoeg . Wie wat vertrouwd geraakt is met de Sanskriet- en Pāli-literatuur, kan het onderscheid wel àànvoelen, ook al vindt hij geen echt "dekkende" vertaling .

Manas is 'geest', maar dan echt 'geest' als de wijze waarop wij de verschijningswereld ervaren en interpreteren . Manas antwoordt op de vraag "wat ?" . Lees nog maar eens aandachtig de eerste twee verzen van Dhammapada : hoe de ervaringswereld (*dhammā*) geconditioneerd en opgebouwd wordt door "manas" .

Citta daarentegen is 'geest, gemoed', maar dan als antwoord op de vraag "hoe ?" , nl. hoe wij tegenover onze ervaringswereld staan . Lezen we in die zin hoofdstuk 3 uit Dhammapada, dan wordt 'citta' ons meteen duidelijker . In filosofisch jargon zou men kunnen zeggen dat manas de *perceptieve, passieve geest* is, citta echter de *volitieve actieve geest* . Daarom is citta meteen ook een heilsinstrument wanneer hij "juist gericht" is (*sammāpaṇihitaṃ cittaṃ*) .

Met al dat filologisch-filosofisch geradbraak geraken we als gewoon mensentaal-sprekende wezens beslist niet uit het slop, zeker niet op het moment dat we geconfronteerd worden met de harde realiteit van onze dagelijkse problemen . Citta is beslist belangrijk in de Boeddhistische praktijk . Ons bestaan wordt a.h.w. ge-managed door de gemoedsinstelling tegenover de ervaringen die de "wereld" ons opdringt .

Daarom dacht ik aan "attitude" als vertaling of verduidelijking van "citta" .

Voor de Boeddhist is immers zijn attitude tegenover het leven doorslaggevend . Men kan betwijfelen of het Boeddhisme wel een godsdienst of een religie of een filosofie of een psycho-ethisch systeem is of wat ook , - maar het is zonder de minste twijfel een duidelijk geschetste attitude .

Hetgeen de Boeddhist kenmerkt, dat is zijn attitude tegenover zijn medemensen, tegenover de maatschappij waarin zijn existentie zich afspeelt, tegenover zichzelf en zijn problemen, tegenover de dingen die in hem opwellen .

Maar vooral toch zijn attitude tegenover de Boeddha , d.i. tegenover de Uiteindelijke Verlichting, het Reine Land.

En deze attitude is geïnspireerd door Boeddha's Wijsheid en Mededogen . Helaas : doordat wij geen Boeddha's zijn, maar doodgewone Boeddhisten, kan onze verlichtingsattitude noch volmaakt noch permanent zijn .

We zijn zwakke, op tijd en stond laffe en dwaze wezens, vol haat, begeertes en begoocheling . Onze attitude is nooit énén, maar flappert heen en weer tussen de 84.000 illusies van ons bestaan - en zelfs ons verlangen naar verlichting .

Maar 't is goed in eigen hart te kijken, zoals Alice Nahon het dichtte . 't Is goed dat we doordrongen geraken van het besef van deze "condition humaine" . Dit misschien wat magere begin van zelf-kennis kan ons aansporen wat beter op nze attitudes te letten, vooraleer we aan de Grote Attitude kunnen beginnen...

==========

the rain in my hair
is my rain
and Amida
is a cloudy sky

in the mad March days
i utter Amida's praise
in a thousand ways

Marcus Cumberlege
(Brugge , 1985)

W O O R D E N V A N Z U I K E N

Het eigen gemoed is even ruim als het heelal en het heeft een kracht zoals die van het heelal . Maar het gemoed kan van velerlei aard zijn : er zijn geesten die bezoedeld zijn, andere die rein en waarachtig zijn, of wispelturig en onbezorgd, en er zijn geesten die in samādhi stilling vinden .

Er is ook het Boeddha-gemoed van Groot Wijsheidsmededogen, maar er zijn ook geesten bestemd voor de Drie Slechte Paden .

Laat uw gemoed dus afgestemd zijn op de andere geesten en ook met de dingen rondom u . Ook de dingen zelf dienen afgestemd te zijn op het eigen gemoed evenals op alle andere dingen .

Wanneer het Boeddha-gemoed zich afstemt op de gemoederen van de verdwaasde wezens onderhevig aan de massa oorzaken en omstandigheden die komen vanuit het verste tijdloze verleden en die alles geschapen hebben, dan ontstaat in de geest de grote vreugde van de één-moment-gedachte van "horen en vertrouwen" .

MI-HOTOKE O
MEKURA NI SHITARU
TSUMI HAZUKAHI-YA !

De goede Boeddha zelf hebben
mijn dwaasheid en boze daden
net stekeblind gemaakt . Wat een schaamte !

calligrafie van Inagaki Saizo Zuiken

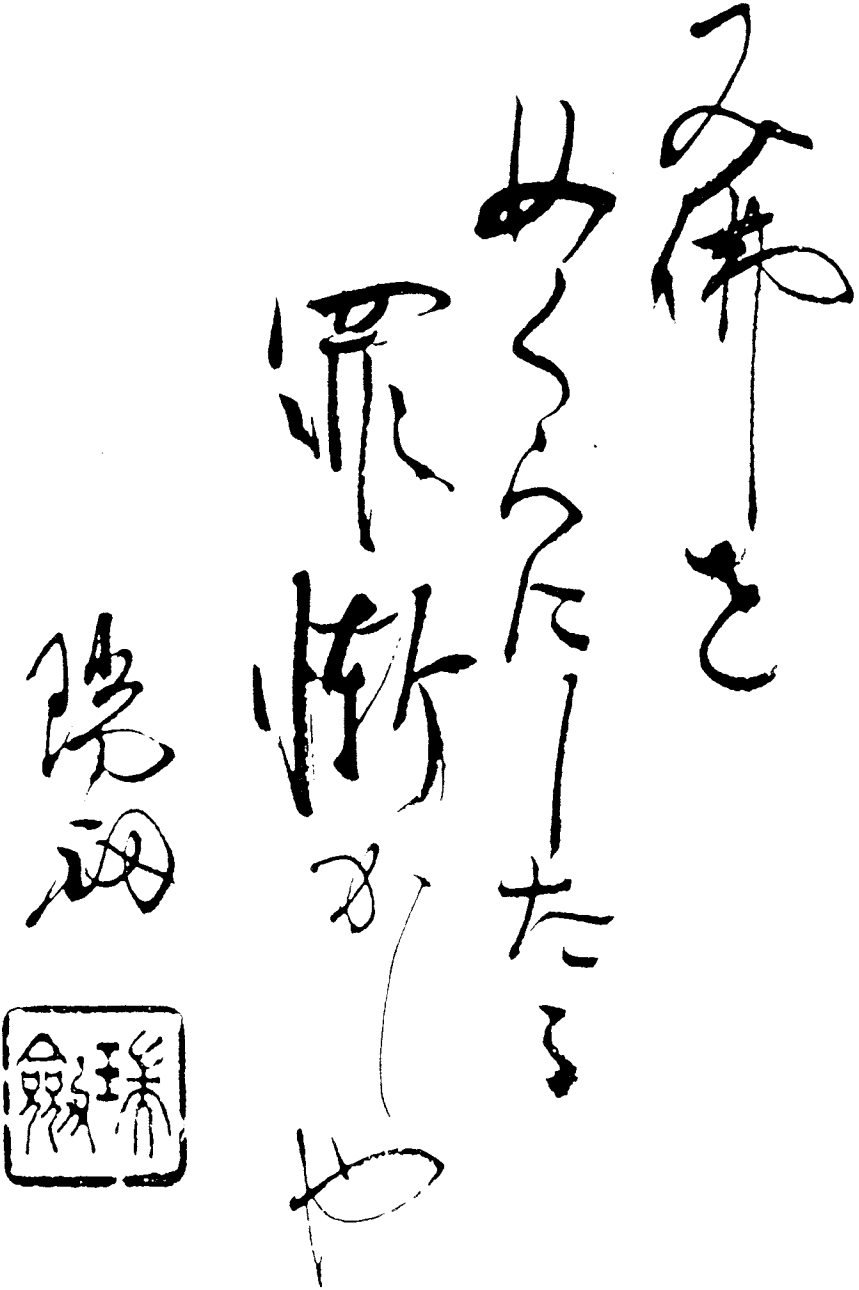

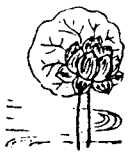

Gyomai M. KUBOSE

H E T G E L U K

Alle mensen, zonder de minste uitzondering, verlangen naar een leven vol geluk en ze werken hard om dit te verwezenlijken . Vrijheid en gelijkheid betekenen eigenlijk zoveel als een gelukkig leven leiden . Heel wat oorlogen werden hiervoor gevoerd . Het is net alsof de gehele geschiedenis van de mensheid niets anders is dan een grote strijd voor het geluk . Al onze bedoelingen en berekeningen gaan in die zin, en al onze energie wordt ingezet om dit doel te bereiken . Het is precies alsof geluk het uiteindelijke doel van ons bestaan is . Laat ons nu eens bekijken wat dan toch dat geluk is waar we allen naar streven, en welk de weg is die ernaar toe voert en waarnaar elk van ons op zoek is .

Wat is geluk ? We moeten toch precies weten wat ons doel is wanneer we ernaar zoeken . Komen we dat niet te weten, dan is ons streven vergeefs . De oude Grieken zeiden dat "het goede" het ware geluk is . Maar in de middeleeuwen en zeker gedurende de moderne tijden is Aristoteles' opvatting dat het goede het geluk is, fel omgebogen geworden naar de meer stoffelijke mening dat geluk genieten of afwezigheid van smart is . In zijn "Utilitarianism" schrijft John Stuart Mill : "Door geluk dient men genot en afwezigheid van smart te verstaan ; door ongeluk, smart en de afwezigheid van genot." Hij geeft daarbij kwalitatieve verschillen in het genieten aan . John Dewey maakt een onderscheid tussen geluk en genot door te stellen dat het geluk blijvend en universeel is, een gevoel van het totale zelf, terwijl het genot vergankelijk en betrekkelijk is, en een gevoel van slechts een of enkele aspecten van het zelf . Aristoteles zei dat het goede van de mens , het geluk dus, een activiteit van de ziel is in eenstemmigheid van het volmaakte ; of, wanneer er meer dan één volmaaktheid is, in eenstemmigheid met de beste en meest uitstekende volmaaktheid . Spinoza zegt dat geluk niet de beloning van de deugd is, maar de deugd zelf .

In het Sanskriet wordt geluk *sukha* genoemd . Sukha omvat zowel de betrekkelijk statische toestand die we geluk of zaligheid noemen, als de bewustzijnsmomenten van een toestand die psychologisch "genot" of "aangename gewaarwording" genoemd wordt . Sukha verwijst dus onverschillig naar lichamelijk welbehagen, stoffelijke welvaart and spirituele zaligheid . In het Boeddhisme wordt gevoel onderscheiden in drie vormen : sukha, geluk ; dukkha, lijden; en adukkhamasukha, neutraal gevoel (lett. noch geluk noch

lijden). Dit neutrale gevoel wordt vaak voorgesteld als geluk, nl. als een verheven vorm van geluk . De genoegens en aangename gevoelens die ontstaan uit de vijf zintuigen noemen we dan ook het geluk van de wereldse begeerten. De meer verheven vormen van welbehagen ervaren we b.v. in verband met de meditatiepraktijken . In het laatste stadium van de meditatie versmelten alle positieve gevoelens van vreugde en medelijden in het neutrale gevoel van gelijkmoedigheid ; volkomen geesteshelderheid wordt bereikt en de onwetendheid is verdreven , zodat het bewustzijn zich in een volmaakte gelijkmoedigheid en evenwicht bevindt . Sidgwick zegt dat het Boeddhistische geluk "universalistisch hedonisme" is omdat het noch egoistisch noch altruïstisch is . Boeddha's roeping was niet enkel een einde te stellen aan het lijden , maar ook het goede en het geluk van alle wezens te verwezenlijken : geluk brengen voor zichzelf en voor anderen . In het Boeddhisme is het streven naar een doel reeds een vorm van geluk, fel afstekend tegenover de Indische asceten die alles opofferen voor een doel .

Laten we nu ons onderwerp iets dichter bij ons bestaan van alledag brengen . In ons dagelijks leven kennen we diverse vormen van gelukkig zijn. Die kunnen we onderscheiden in drie : de lichamelijke, de stoffelijke en de geestelijke . Onder lichamelijk versta ik dat iemand gelukkig is wanneer hij gezond en mooi is . Materieel geluk betekent dat een persoon rijk is, in een mooi huis woont, een fraaie slee heeft, modische kleren, juwelen, fijn eten en drinken . Geestelijk geluk vindt men in vriendschap en liefde . Een gelukkkig gevoel ontstaat ook wanneer men geëerd en geprezen wordt en algemene sympathie geniet .

Maar al deze vormen van geluk zijn afhankelijk van uitwendige oorzaken . Geluk in die vormen wordt ervaren doordat men iets bezit of van iemand iets ontvangt . Wanneer dan die oorzaak van zo'n geluk komt te verdwijnen , dan verdwijnt meteen ook het geluk . Het ligt dus buiten ons machtsbereik . Laten we enkele voorbeelden nemen . Je lichamelijk geluk : je bent jong en mooi, gezond en sterk . je voelt je dus gelukkig en dankbaar . Maar veronderstellen we dat een ongeval je overkomt en dat je misvormd en kreupel wordt , - of dat je ongeneeslijk ziek wordt . Je ware geluk kan niet afhangen van je gezondheid . Natuurlijk is het zo dat je schoonheid en je kracht mettertijd toch zullen verminderen en verdwijnen . Daarom mag reëel eeuwig geluk niet afhankelijk gemaakt worden van gezondheid, schoonheid of kracht, hoewel ze natuurlijk belangrijke factoren zijn voor ons dagelijks geluk . We moeten derhalve een weg naar het geluk zoeken die niets met het

lichamelijke te maken heeft, zodat we gelukkig, vreudig door het leven kunnen gaan ook al zijn we lelijk, ziek of gebrekkig .

Kenko, een beroemd Boeddhistisch priester en schrijven van "Tsurezure-gusa" (Essays over het nietsdoen), zei eens : "Het is de moeite niet waard een vriend te hebben die geen enkele ervaring van ziekte heeft." Een persoon zo gezond dat hij nooit ziek geweest is, kan de ware betekenis van sympathie en tederheid niet verstaan . Wie zo door-en-door-gezond is, is licht geneigd tot stijfhoofdigheid en last-verkopen . In zo'n geval is gezondheid niet langer een bron van vreugde, maar van onenigheid . Hetzelfde kan gezegd worden van het materiële geluk : het is even onzeker en onbetrouwbaar . In onze dagen van geldjacht, is geld alles . De mensen geloven dat ze met hun almachtige dollar alles en iedereen kunnen kopen . 't Is waar : geld is belangrijk, zeker in de wereld waarin wij leven . Maar geluk dat gekocht kan worden met geld, verdwijnt wanneer dat geld op is . Geld kan geluk brengen, maar het brengt veel vaker ellende met zich mee . Geld kan dus niet de weg naar het geluk zijn . En evenmin wat men met geld kopen kan : de wagen, het huis, de gastronomische maaltijden, de peperdure jurk of pels...het gaat allemaal dezelfde weg . Die dingen zijn weliswaar belangrijk en kunnen een zekere vorm van geluk bezorgen , maar ook zij zijn onbetrouwbaar en onveilig ; hoe vaak brengen ze geen lijden over de mensen door vernietiging, diefstal, nijd en haat . Zelfs het gelukkig gevoel dat we gewaarworden bij liefde, vriendschap of eerbetuigingen, kan omslaan ; hoe vaak wordt liefde niet haat, worden vrienden verbitterde vijanden en eer tot schaamte . Al die dingen zijn betrekkelijk en vergankelijk . Een geluk dat zijn oorsprong heeft in lichamelijke, stoffelijke of geestelijke omstandigheden, is afhankelijk van uitwendige oorzaken . Daardoor zijn ze dan ook onbetrouwbaar . Om die reden moeten we voor een waar geluk, eerder zoeken naar inwendige oorzaken .

Het Boeddhisme leert ons diep in de kern van de dingen te kijken, in plaats van rondom ons te kijken . We moeten in onszelf kunnen zien wat het geluk schept . Zo b.v.is "bemind worden" een vorm van geluk, maar "beminnen" is eveneens geluk . Men is gelukkig wanneer men iets krijgt, maar ook geven en delen is geluk . Het geluk van de gever is alleszins blijvender en rijker dan dat van degene die iets krijgt . In de geest van werkelijk geven en delen en beminnen is er geen grens . Het geluk is het geven, delen, beminnen zelf, en niet noodzakelijkerwijze het gevolg ervan . De ware vreugde aan het werk is het werk zelf eerder dan het resultaat van het werk . Waar geluk is niet een geluk dat men krijgt van buitenuit, maar is wat men binnenin zich

schept . Moderne mensen zij over 't algemeen resultatenzoekers . Hun houding in het leven is dat ze iets zullen doen wanneer het iets oplevert ; maar als er geen profijt is, dan heeft het geen zin iets te doen . Resultatenzoekers zijn profijtzoekers . Met andere woorden : moderne mensen denken dat het doel zoveel belangrijker is dan het middel . Iemand heeft ooit eens gezegd dat twee moderne ideologieën voorgesteld worden door Stalin en door Gandhi. Gandhi's methode is dat de middelen even belangrijk zijn als het doel , terwijl voor Stalin het doel zo belangrijk is dat het alle middelen verrechtvaardigt .

Aan Boeddhisten wordt aangeleerd dat elke stap en elk gebruikt middel heel, heel belangrijk zijn . Elk middel is op zichzelf al een doel . Kunstenaars, musici, schrijvers vinden in hun werk zelf hun vreugde en geluk ; maar 'moneymakers' werken enkel om geld te verdienen . Werken is pijnlijk ; die pijn moet goedgemaakt worden voor het uitgeven van het verdiende geld : zo is nu eenmaal het moderne leven . Ik vind het jammer dat zoveel mensen op die manier levend . De gelukkigste en rijkste mens is diegene die niet alleen het nodige geld kan verdienen, maar die eveneens vreugde schept in wat hij doet .

De ware weg naar vreugde en geluk is de vervulling van het eigen leven . Het is de ontplooiing van het gehele wezen . De ware weg naar het geluk is de weg van het geven, niet die van het krijgen . We moeten eerder de weg van het beminnen opzoeken dan die van het bemind worden . Het is enkel een leven van geven, beminnen, delen en vreugde aan wat men doet dat werkelijk opbouwend en blijvend is . Alle andere vormen van geluk moeten vroeg of laat uitdraaien op mislukking en ontgoocheling . Het ware geluk wordt ons niet gegeven : we moeten het maken . Ben je ongelukkig, beschuldig dan niet de anderen, je omgeving, de maatschappij waarin je leeft . Hetgeen waardoor je je zo ongelukkig voelt, dat is je eigen gemoed, je attitude . Van omgeving of van werk veranderen kan eventueel helpen, maar dat betekent beslist geen totale genezing van je problemen en van je ongeluk . De ware weg naar het geluk, dat is je juiste levenshouding en een heldere, oprechte en juist gerichte geest .

Deze tekst werd met dank overgenomen uit Rev.Kusose's boek "Everyday Suchness" . Rev. Kubose was jarenlang verbonden aan de Buddhist Temple of Chicago (Higashi-Honganji) en is, nu op 77-jarige leeftijd nog immer actief .

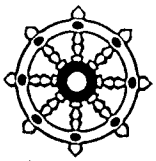

K. T. TSUJI

MEDEDOGEN

Mededogen is een sterke kracht die alle dingen en wezens naar elkaar toe voert .

Terwijl het mededogen alle dingen en wezens samenbrengt , zullen begeerte en haat de banden van harmonieus samenzijn verbreken . Verblinde begeerte trekt stevige wallen van egocentrisme op rondom de persoon en begrenst elke activiteit tot zelfzuchtige belangen . In die zin verhinderen begeerte, haat en verblinding de groei en de ontplooing van de menselijke persoonlijkheid .

Mededogen is het communiceren van het menselijke hart . Het vestigt de ware verwantschap van de ene mens tot de andere, van de ene natie tot de andere . Het mededogen is het basisprincipe van het Boeddhaschap . Zonder mededogen is er geen Boeddhaschap .

Mededogen is meer dan medelijden, meer ook dan delen . Het betekent eens worden met andermans verdriet of vreugde . Het is de totale samensmelting van alle levensvormen .

Wat betekent deze samensmelting en identificatie voor de persoonlijkheid ? Ze bevordert de groei van de persoonlijkheid, ook van de persoonlijkheid van de anderen vermits de kring van begaanheid steeds maar groter wordt . Deze uitbreiding tot in het oneindige wijst erop dat het mededogen een beweging naar het universele toe is .

Mededogen is gegrondvest in wijsheid , en wijsheid is gebaseerd op mededogen . Met andere woorden : een persoon kan zichzelf niet waarlijk met een ander vereenzelvigen zolang hij andermans existentie, gevoelens en gedachten niet begrijpt . Daardom is mededogen dan ook niet een kortstondige emotionele binding of reactie, maar een kracht die in voordurende expansie is, steeds verder uitgroeit en niet ophoudt vooraleer alle wezens en dingen de volkomen verlichting verwezenlijkt hebben .

TANNISHŌ 10

BETREFFENDE DE NEMBUTSU : NIET ACTIVITEIT IS ACTIVITEIT.[a]

a - Te lezen als : niet-zelf-activiteit is de ware (doeltreffende)activiteit. Niet te verwarren met het taoistische "wei wu-wei". Zelf-activiteit is jiriki (eigen kracht); de ware activiteit is Amida's heilswerking . Niet-zelf-activiteit is bijgevolg gelijk aan de afwezigheid van eigen heilsberekeningen (hakarai).

DIT IS IETS ONBESCHRIJFBAARS, ONVERKLAARBAARS, ONVERWOORDBAARS.[a]

a - Deze stereotypen komen in geheel de Boeddhistische literatuur voor dààr waar verwezen wordt naar het nirvāna; ze zijn o.a. toepasselijk op Boeddha-natuur, op dharmakāyā, Reine Land, enz . Hiermee wijst Shinran op het feit dat 'tariki' een nirvānische werking is, geen menselijke praktijk .

ALDUS SPRAK DE MEESTER .

NAMU AMIDA BUTSU

Calligrafie van Prof. Alfred Bloom (Honolulu)

Rev. Shōken YAMASAKI

BOEDDHISME EN OPVOEDING

IMAGO VAN DE IDEALE PERSOON IN HET BOEDDHISME

Wat voor een persoon kan in het Boeddhisme (en dus ook in het Shin-Boeddhisme) aanzien worden als de ideale mens ?

DE MENS DIE HET PAD VAN DE BODHISATTVA BEWANDELT

Van het zoeken naar Verlichting tot het onderricht en steun verstrekken aan de lijdende wezens.

DE NEMBUTSU-BEOEFENAAR EN ZIJN LEVENSHOUDING

Nu dat de 21ste eeuw vóór de deur staat , welke houding dient men tegenover het leven aan te nemen , als enkeling en als lid van de maatschappij , van een natie en van geheel het menselijke geslacht ?

1. Vooruitgang van de wetenschap en Nembutsu-leven

Als moderne mensen die leven met alle voordelen van de wetenschap die dag na dag vordert , welke houding moeten we aannemen ten opzichte van wetenschappelijke waarheden die hoofdzakelijk op rationeel denken gebaseerd zijn ?

De onderzoekingen en de vorderingen op wetenschappelijk gebied schijnen geen eind te vertonen . De wetenschap weet immers van geen ophouden . Ze weet zichzelf van nature uit onvolledig . Wetenschap verandert voortdurend en stelt daarom hoge eisen aan de creativiteit en het inspanningsvermogen van de mens . De wetenschap speelt zich af in een wereld van relativiteit waarin confrontatie en tegenstelling schering en inslag zijn.

Dat belet evenwel niet dat wij ook in die wereld van de wetenschap onderhevig blijven aan de wetten van geboorte , ouderdom, ziekte en dood . Daarom zal ons leven , alle wetenschap ten spijt , steeds pijn en lijden bevatten ; ons gemoed blijft verwijderd van de absolute vrede , ja zelfs van enige tevredenheid en dankbaarheid . We dienen daarom goed het onderscheid te beseffen dat bestaat tussen een wetenschappelijke waarheid

en een Boeddhistische waarheid welke gebaseerd is op de onveranderlijke wetmatigheid van het universum . Dit onderscheid mag ons niet in ver warring brengen.

Wanneer godsdienst zich begint te mengen met de wereld van de wetenschap , krijgen we religieus fanatisme en bijgeloof ; wanneer de wetenschap zich gaat inlaten met religie om deze rationalistisch te analyseren, dan is de wetenschap onvermijdelijk verleid tot elementaire vergissingen .

2. De Zin van het Leven

Met de snelle vooruitgang van de wetenschappen in de laatste jaren , bestaat er een goed waarneembare neiging het leven op een wetenschappelijke , d.i. rationalistische manier te onderzoeken , ermee te experimenteren en strict materialistisch op te vatten . De problematiek rondom de proefbuisbabies is er een duidelijk voorbeeld van . Bovendien bestaat de sterke neiging het leven te evalueren naar economische normen .

Het is van belang voor zichzelf uit te maken dat "mijn leven" het éne en énige ding in deze wereld is dat voor "mij" waarlijk van belang is; het is zo kostbaar dat het niet kan herhaald , overgemaakt worden . Zeker is evenwel dat het zal vergaan ; maar wanneer precies de dood komt , dat blijft voor elk van ons een onzekerheid . Dit besef moet aanleiding zijn tot een existentiële realisering : we moeten deze "nu"-tijd met uiterste zorg valueren en het moment van "nu" ten volle beleven . Deze attitude van morele concentratie om het huidige ogenblik ten volle te beleven, leidt tot een levenshouding waarin wij proberen zelfs een waterdruppel of een blad papier met zorg te behandelen doordat we de waarde van elk voorwerp , ook het geringste , in dankbaarheid weten te erkennen . Zo komen we tot een levensbeschouwing waarin wij ons inspannen aan het milieu waarin wij existeren , zijn opperste levensvorm te geven .

3. De Leer die leidt tot het Overtreffen van de Confrontatie

Over de gehele wereld zien we hoe het grootste leed dat de menselijke wezens nu ervaren , bestaat in het al maar intenser worden van confrontaties en conflicten . Economische confrontaties tussen naties wortelen vaak in nationalistische begeertes naar natuurlijke bronnen ; jaar na jaar geeft dit aanleiding tot steeds groeiende spanningen . Bovendien

zijn er de ideologische confrontaties tussen Oost en West , met de Sovjet-Unie en de U.S.A. als hoofdacteurs ; dit is wel de grootste bedreiging voor de wereldvrede . En dan moet men ook vaststellen dat raciale en religieuze tegenstellingen voortdurend ernstigere vormen aannemen . Al deze confrontaties , samen met het manipuleren van kernwapens , wijzen op het risico van ondergang van de mensheid . Zo'n probleem kan men niet links laten liggen .

Wat de mensen die in zo'n periode leven eigenlijk het meest nodig hebben , dat is de Mahāyānaleer van niet-ik , van leegheid en van ontstaan in afhankelijkheid . De Mahāyāna-weg leidt naar het overtreffen van dergelijke confrontaties en dualiteiten , zoals vriend en vijand , vrijheid en gelijkheid , stof en geest , arbeid en kapitaal , buiten dan nog de confrontaties die voortspruiten uit tegensstellingen van ras of stand . De Mahāyāna leert de mens eerbied voor de andere mensen , leert hoe belangrijk het is te voorzien in andermans behoeften en rekening te houden met andermans verlangens.

4. De eerste stap naar de oplossing van de wereldproblemen begint met nadenken over zichzelf

Het is belangrijk dat men het lijden van de huidige mensheid ziet als "mijn" lijden en dat men een positieve houding aanneemt ten opzichte van hun oplossing . Maar de eerste stap naar de oplossing van die problemen ligt in ons nadenken over onze eigen levenswijze , hoe die overloopt van ik-gehechtheid en interne tegenstellingen . Het is van primair belang voldoende nederigheid op te brengen om dit aan te kunnen .

5. Zelf als licht en Dharma als licht

We zouden een degelijk begrip en besef moeten hebben van de Karma-wet : hoe enkel in onze daden de oorzaak ligt van de toestand waarin we ons bevinden . Hierbuiten is er dan ook niets waarop we kunnen steunen in deze wereld. We moeten komen tot het diepe en constante besef, dat onze aard ons ertoe verleidt voortdurend deze wetmatigheid te verwaarlozen . We dienen dan ook een attitude te ontwikkelen van in ons dagelijks leven neer te knielen voor de Ware Dharma.

Wanneer we voldoende nederigheid kunnen opleveren , zullen we ontdekken dat we van elk wezen iets te leren hebben .

En het is door de Nembutsu dat we ons dergelijke levenshouding kunnen eigen maken .

SHINRANS PLAATS IN HET BOEDDHISME (XIII)

Vertrekt men vanuit nog een ander standpunt , dan kan men de twee KGSS-hoofdstukken over Praktijk en Overgave , waarvan we hiervoor vastgesteld hebben dat ze eigenlijk de twee essentiële aspecten van de Nembutsu vormen) eveneens bekijken wat betreft hun relatie tot het eerste hoofdstuk , dat gewijd is aan de Leer (Dharma) .

De praktijk wordt dan de uitdrukking (de gevolgs-situatie) van de Leer , terwijl de Overgave zich aftekent in functie van de ontvanger(= hoorder) van de Leer : de mens in het bijzonder en, in Boeddhistisch-bredere zin, ook elk wezen in de lijdenswereld .

Toch dient in deze context duidelijk aangestipt te worden dat het hier gaat om expressies, om manifestaties die in werkelijkheid teruggaan tot één en dezelfde organische basis, ondanks de blijkbare aanwezigheid van die twee aspecten . Maar dan stelt de vraag zich hoe het toch komt dat die manifestaties welke ons hier en nu voorkomen als divergerend, soms zelfs in tegenstellingen gezien worden ?

De Nembutsu-praktijk als verbale verklanking is voor Shinran de uitdrukking van 's mensen dankbaarheid voor de verlossende Dharma en voor de absoluut-heilzame activiteit van Amida .

We spreken van 'Diepe Overgave' als vertaling van "shinjin" , waar sommigen het eenvoudiger zoeken in gangbare, meer vertrouwde termen als 'geloof' of 'vertrouwen' . Maar wanneer men zich de moeite getroost dit probleem van naderbij te bekijken, dan ontdekt men dat "shinjin" helemaal niet overeenstemt noch met 'geloof' noch met 'vertrouwen' , beide gevoelens die zich afspelen op het niveau van een emotionele of psychologische wereld. Geloof zowel als vertrouwen zijn veel te zwak en worden meestal gesitueerd in een redelijk alledaagse context .

Daartegenover is shinjin een uitgesproken religieus evenement, dat zich aftekent als de vlijmscherpe bewustwording van de menselijke natuur als geketend aan de eigen betrekkelijkheid en afhankelijkheid, noodzakelijkerwijze getekend door zonde en verdwazing . Dit is een spirituele (geen intellectuele) bewustwording die ontspringt uit het flagrante contrast tussen enerzijds de menselijke onwaardigheid , het onvermogen tot het goede, ons begoochelingslot, onze geboorte-en-dood- wereld,- en anderzijds de Wijsheid en het Mededogen van Amida (mythologisch, mythopoïetisch gezien als het Oneindige Licht en het Grenzeloze Leven waarvan de sūtra's spreken als "namen" voor de Boeddha) .

Om die reden kunnen we de Overgave/Nembutsu naar Shinran Shōnin , zonder al te veel misverstand, wel karakteriseren als zijnde de gelijktijdig innerlijke en uiterlijke lofprijzing van de krachten van het Boeddhaschap (de Ander-Kracht), maar dan toch ook meteen als de staalkoude realisering van de eigen onwaardigheid .

Mutatis mutandis kan dit ambivalente , 'dubbel-zinnige' gevoel wel vergeleken worden bij de gewaarwordingen die in de mens opbruisen wanneer hij verre, voor hem onbereikbare bergtoppen bewondert : een bewondering voor zoveel glans en schoonheid, - maar meteen en totaal simultaan en niet los van de eerste gewaarwording te denken, de bewustwording van de eigen kleinheid.

Toch zou het verkeerd zijn deze dubbele benadering van de natuur van de Nembutsu integraal toe te schrijven aan Shinran Shōnin .

Shan-tao, een van de meesterdenkers waarnaar Shinran voortdurend verwijst, is reeds op dit onderwerp ingegaan in zijn Commentaar op de Meditatie-sūtra (Sangen-Gi = Kangyosho IV) . Deze patriarch spreekt reeds over de twee aspecten van het Diepe Gemoed (jin-shin) : "Het Diepe Gemoed is het gemoed van de Diepe Overgave . En deze heeft twee aspecten . Het eerste ervan, dat is het gemoed dat diep en zeker groeit : dat wij in werkelijkheid slechts heel gewone wezens zijn, zondaars, vastgeketend aan de rondedans van geboorte-en-dood, her en der zwervend, zwevend, drijvend, sedert lange kalpa's van het ene bestaan in het andere terechtkomend, zonder enig uitzicht op verlossing . Het tweede (aspect van de Diepe Overgave), dat is het gemoed dat diep en zeker groeit, dat de 48 Geloften van Amida Buddha omvat en de wezens op die manier in staat stelt met zekerheid de Geboorte te verwezenlijken, in zoverre ze zich willen toevertrouwen aan de Ander-Kracht, en zulks zonder het geringste spoor van twijfel of omzichtigheid ."

Dezelfde basisidee vindt men duidelijk terug in de geschriften van Shinran Shōnin . Toch is het zo dat er een open vraag blijft . Immers de effectieve, diepgravende verhouding die de Nembutsu als Praktijk koppelt aan de Nembutsu als Overgave, wordt nergens op rationele, intellectualiserende, discursieve wijze uiteengezet of verklaard .

Evenals voor andere Boeddhistische concepten, als nirvāṇa, buddhatathāta, prajñā enz. blijkt het immers onmogelijk de inhoud van de Nembutsu in een adequate discursieve vorm te gieten, zoals men het wèl kan met "afgeronde" zaken als "tafel" of "noordpool" .

Wat meer in 't bijzonder de Nembutsu betreft , vinden we duidelijke verwijzingen naar een nauwe verwantschap met de omschrijvingen die gegeven worden voor b.v. nirvāṇa of Amida Buddha . Zo luidt het zeer korte tiende kapitel van Tannishō : "In de Nembutsu is niet-discrimineren de hoofdzaak; hij staat immers boven alle lofbetuigingen, is onverklaarbaar en niet-denkbaar "(vrije vertaling).

Deze 'vaagheid' moet ons niet verbazen of twijfels in ons oproepen . In welke mate wij ze als opzettelijk, gewild of verbergend ervaren , hangt in de allereerste en allicht enige plaats af van onze persoonlijke instelling op dàt moment . Een persoon die gekluisterd zit aan zijn intellect, zal hier heel wat meer moeilijkheden om te "be-grijpen" ondervinden . Men vergeet daarbij allicht dat het intellect noodzakelijkerwijze slechts een instrument is, dat zijn eigen beperkingen inhoudt en bijgevolg onbetrouwbaar of zelfs ongeschikt blijkt zodra zijn "programma" de grenzen van het cognitieve en discursieve overschrijdt . Deze houding impliceert allesminst een geringschatting van het menselijke intellect , wat toch een wonderbaarlijk onmisbaar instrument is, waardoor alle materiële, culturele en ook religieuze vooruitgangen mogelijk zijn geweest en nu nog zijn . Maar in de Boeddhistische filosofische en religieuze traditie kan men het "weten" in geen geval beperken tot de intellectuele vermogens alleen .

En diezelfde traditie die ingebed ligt in de oosterse cultuurpatronen, is formeel wat dit betreft : het einddoel van het heilsstreven, de bevrijdende verwezenlijking reikt zoveel verder dan het relatieve, op discrimineren gebaseerde menselijke denken dat het onmogelijk, ook niet bij benadering, kan geformuleerd worden in woorden, in discursieve gedachtengangen, intellectuele constructies of enige andere cognitieve ervarings- of communicatievormen .

Toch staat dit Heil (of nauwkeuriger : deze heilstoestand) niet in directe referentie tot de door Nāgārjuna geformuleerde (niet 'uitgevonden' !) doctrine van de tweevoudige waarheid, doctrine hernomen en verder uitgebouwd door de aanhangers van de Mādhyamaka en iets later nog door de Yogacāra-school , welke beide de teeltaarde gevormd hebben voor geheel het latere Chinese, Tibetaanse en Japanse Boeddhisme . Weliswaar stellen we bij Shinran Shōnin een merkwaardige serie ontdubbelingen vast van vóór hem geformuleerde begrippen, waarvan hij de twee polen in de verf zet . Men zou kunnen zeggen dat hij heel wat van de gangbare begrippen door 2 deelt, door de twee waarheden naar Nāgārjuna : de "absolute waarheid" waarmee dan overeenstemmen de "Ware Buddha"(shin-butsu), het "Ware Reine Land"(shin-do) en de Ander-Kracht-Nembutsu (tariki-nembutsu, de Nembutsu naar de 18de Gelofte) ; - anderzijds de "relatieve waarheid" die we terugvinden in begrippen als de "Vervormde/Tijdelijke Boeddha" (ke-butsu) of de "Boeddha als Geschikt Middel" (hōben-butsu), "Vervormd/Tijdelijk Reine Land" (ke-do) en ook de "zelfkracht Nembutsu" (jiriki-nembutsu, de Nembutsu waarvan sprake in de 19de Gelofte) .

De systematische aanpak waarvan deze tweeledigheid van belangrijke begrippen getuigt, zou ondenkbaar geweest zijn indien Shinran Shōnin op eigen houtje deze nieuwe terminologie ingevoerd had in het Boeddhisme van zijn tijd . We kennen niet precies de genese van deze gedachtengang, maar het is duidelijk dat hij hiervoor een verantwoording, een aansporing en tevens een duidelijke, solide basis aangetroffen heeft bij de Derde Patriarch T'an-luan .

Ook Genshin , de Zesde Patriarch (en de eerste Japanse Patriarch), in zijn Ōjōyo-Shū, maakt een onderscheid tussen het Ware Reine Land, dat gelijk staat aan nirvāna, en het Tijdelijke Reine Land, dat overeenstemmingen vertoont met de conventionele voorstelling van het Reine Land, en dat een nog samsārische vorming is door zijn karmische gebondenheid en bijgevolg slechts een relatief, tijdelijk, vervormd beeld van de heilstoestand geeft .

Toch is het hoofdzakelijk bij T'an-luan dat we, althans wat Shinran betreft, de aanleiding en de verantwoording voor die systematische tweedeling moeten zoeken . Het is bij T'an-luan immers dat hij de filosofische structuur vindt die hij consequent (veel consequenter alleszins dan zijn meester Hōnen) zal doorvoeren in de uitwerking van de Nembutsu-doctrine .

In zijn commentaar op Vasubandhu , die filosofisch gerangschikt dient te worden bij de denkers van de "idealistische" (Enkel-Geest, Enkel-Bewustzijn) Yogacāra-stroming , past T'an-luan het critische instrumentarium van de Mādhyamika school toe .

In het 4de hoofdstuk (dat van de Verwezenlijking = het nirvāna) van KGSS , citeert Shinran rijkelijk en overvloedig èn Vasubandhu èn T'an-luan naast de sūtra's om de onverwoordbaarheid en de niet-begrip-baarheid van het nirvāna te staven .

Het is immers precies door de absolute aard van het nirvāna dat dit niet door middel van noodzakelijkerwijze betrekkelijke (saṁskrta) termen of gedachte-elementen kan beschreven worden . De verwezenlijking overtreft de conceptuele vermogens van de menselijke geest .

(wordt voortgezet)

Karl Petit

BOEDDHISTISCHE MUZIEK IN JAPAN

Net zoals de andere religies heeft het Boeddhisme van in den beginne gebruik gemaakt van muzikale vormen die hun volle uitdrukking vonden in de erediensten en ceremonies . Deze vormen hadden zich al in China verbreid vooraleer ze naar Japan overgebracht werden bij de stichting van de diverse Japanse secten . De oudste van die vormen dit tot ons gekomen is, is ongetwijfeld de *bombai* , een gewijde Indische zangwijze, een recitatief dat trouwens in het Sanskriet gezongen werd .

Toen, gedreven door hun grote religieuze ijver, talrijke moedige Chinese pelgrims naar Indië trokken op zoek naar beelden en heilige teksten, brachten ze naar China vaak ook andere voorwerpen mee terug, zoals o.m. een soort van luit die in China de *pi-pa*, in Japan de *biwa* is geworden . Zwerfmonniken droegen zo'n instrument meestal bij zich, zodat ze sedertdien ook vaak *biwa-hōshi* of "luit-monniken" geheten werden in de volksmond .

In de 13de eeuw, ten tijde van het Kamakura-shogunaat, kende de Zen-doctrine grote bijval ; de in Zen-tempels gebruikte muziek viel dan ook erg in trek bij de heersende militaire kaste . Deze muziek was de *shōmyō* , letterlijk "stralende stem", een pentatonisch koraalgezang, dat op eerste gehoor veel weg heeft van het Gregoriaans .

Deze zang werd meestal door blinde monniken in geheel het land ten gehore gebracht . Op deze wijze verspreidden zij Boeddha's boodschap van vrede en zachtmoedigheid . In die tijden waren immers, zowel in het Westen als in het Oosten, de monniken de belangrijkste dragers van kennis en wijsheid .

Onder de diverse in Japan verbreide sekten die geen eigen muzikaal systeem hadden ontwikkeld, waren er slechts twee *shōmyō*-scholen die de eerbiedwaardige traditie gekomen vanop het Aziatische vasteland bewaard hadden : de *Tendai-shōmyō* (784 van onze tijdrekening) en de *Shingon-shōmyō* gevestigd in 't jaar 816 .

Meestal worden deze *shōmyō*'s beschouwd als de meest muzikale zangvormen die in het Boeddhisme bewaard zijn gebleven . In de Tendai-sekten worden ze tijdens de erediensten begeleid door drie instrumenten : de *shakujō*, een korte staf met boven aan zijn uiteinde een reeks van metalen ringen die een soort van ratel vormen), de *nyo* (een gong) en de *rin* (een handbel) . De *shōmyō* werden gezongen in het Sanskriet of in het Chinees ; toch liggen ze aan de basis van de latere volksmuziek in het Land van de Rijzende Zon .

Rond het einde van de 13de eeuw voerden Japanse monniken uit China een nieuw muziekinstrument in : de *shakuhachi*, letterlijk "één voet acht duim", de originele lengte. Het is een nieuwe versie van de primitieve fluit, uitgesneden in een bamboewortel . Sedert de 16de eeuw werd dit instrument vaak bespeeld door de *komusō*'s (van *komu* 'stromat' en *sō* 'monnik')(1), een

allegaartje van zwervende monniken, misdadigers, samurai's in spionage-opdrachten of zonder heer, het hoofd weggeborgen onder een korf in gevlochten stro . Deze eigenaardige manier van fluitspel werd beschouwd als een soort gebed . De meeste ten gehore gebrachte stukken voor dit instrument waren improvisaties, welke een belangrijk onderdeel uitmaakten van de cultuur van deze *komusō*-monniken .

Men dient er evenwel rekening mee te houden dat zowel de muziek als de gebruikte instrumenten ruimschoots kunnen verschillen van de ene sekte tot de andere . Zo b.v. is in de weinig emotieve sfeer van Zen het gebruik van muziekinstrumenten erg beperkt . Het reciteren van de sutra's wordt er enkel begeleid door het slaan van de *mokugyo*, letterlijk 'houten vis' , een soort van tamtam eigen aan de Boeddhistische middens . Om de intervals tussen de recietgedeelten aan te duiden, slaat men op een grote metalen kroes .

Bij het psalmodiëren van oude kortdichten gebruik men een kleine rinkelbel of slaat men op een miniatuurtrommeltje . Het is enkel de Shugen-sekte (2) die gebruik maakt van de *hōrōgai*, een grote kinkhoorn voorzien van een metalen mondstuk (3) die een diepe klank voortbrengt welke de lettergreep *hom* evoceert .

In de Jōdo-school worden de zangen vaak begeleid door drie slag-instrumenten, waarvan de klank vaak vergeleken wordt bij die van "traag stromend water" . Een ander slaginstrument, de *sohan*, een soort gong eveneens van Boeddhistische afkomst, wordt in het Kabuki-toneel gebruikt in alle scenes met een religieus karakter .

(1) Sommige Zen-aanhangers speelden vroeger vaak shakuhachi gezeten op een stromat ; vandaar de naam gegeven aan dit vreemde hoofddeksel .
(2) Een van de talrijke Tendai-sekten .
(3) Dit is in het Lamaïsme de "shankha", welke vaak met zilver bekleed wordt . Dit instrument symboliseert het verkondigen van de Leer en wordt eveneens gebruikt om de gelovigen tot de dienst op te roepen .

****

(Aanvulling voor Jōdo-Shinshū :)

Bij de erediensten worden geen muziekinstrumenten gebruikt . Enkel de altaargong (grote : *daikin*, middenmaat : *sawari*, kleine handgong : *inkin*) wordt gebruikt om begin, intervals en einde van het gezang aan te duiden . Bij feestelijke gelegenheden worden in de grote tempels wel eens blaas- en slaginstrumenten gebruikt als "ouverture", nooit echter als begeleiding van het gezang . Het gezang zelf wordt traditioneel onderscheiden in twee vormen: *dokkyō* , het monodisch reciet van Reine-Landsutra's in hun geheel of in uittreksels (o.a.Sanbutsu-ge, Jusei-ge, Amida-kyō) ; en *shōmyō* , het meer melodisch zingen van himnen en leerteksten geschreven door de Patriarchen en door Shinran Shōnin (o.a. Junirai, Shōshin-ge). Beide vormen dienen enkel voor het reciteren van Chinese teksten, meestal naar Sino-Japanse uitspraak daterend van de 8ste eeuw . De Japanse teksten (b.v. de Wasans) worden gezongen op volksmelodieën uit de 13de eeuw .

De *shōmyō*-stijl gebruikt in Jōdo-Shinshū gaat terug op de *Tendai Gyōzan Shōmyō* gebruikelijk in het tempelcomplex van de Hiei-berg ten NO van Kyoto , waar niet enkel Shinran 20 jaar van zijn jong leven doorbracht, maar waar ook de andere "hervormers" vandaan komen : Eisai (Rinzai-Zen), Hōnen (Jōdo), Dōgen (Sōtō-Zen), Nichiren (Nichiren-shū), Ippen (Ji-shū), wat verklaart waarom het reciet en de zang in deze scholen zoveel gelijkenis vertonen .

(Sh.)

GLOSSARIUM van het SHIN-BOEDDHISME (XI)

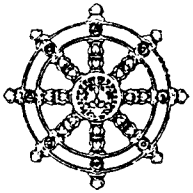

IN (oorzaak)

S hetu *CH yin*

In de Boeddhistische logica kent men verschillende types van oorzaak . *IN* is de directe noodzakende oorzaak ; meer in het bijzonder is het de oorzaak van het Boeddhaschap .

INGA (oorzaak en gevolg)

S hetu-phala *CH yin-kuo*

Letterlijk : directe oorzaak en vrucht (ervan) . De karmische wetmatigheid van oorzaak en gevolg . Ze kan op diverse, complementaire manieren opgevat worden : psychisch, fysisch, moreel, relationeel, in tijdsverband of ruimtelijk, individueel of collectief .
Alles in het bestaan van de wezens is resultaat van deze wetmatigheid geprojecteerd in het verleden, en tevens de wetmatige oorzaak van hetgeen als toekomst gezien wordt .
Bij *inga* geeft D.T.Suzuki (nota's bij zijn vertaling van KGSS, uitgegeven door Eastern Buddhist Society, Shinshū Ōtaniha, Kyoto 1973) poëtisch de opmerking : "De verlichte mens aanvaardt het verloop van de wetmatigheid van oorzaak en gevolg ; d.i. hij onderwerpt zich eraan, hij scheidt zich er niet van af, hij maakt geen onderscheid tussen zichzelf en die wetmatigheid ; hij wordt die wetmatigheid, hij is ze ."

INJI (ook : INNI) (oorzakelijke toestand)

Toestand waarin iets of iemand als oorzaak werkzaam is , o.a. als causale staat . Algemeen : de (52) stadia van het bodhisattvaschap gekenmerkt door praktijk en discipline, en waarin de "oorzaak" ligt van het verwezenlijken van het Boeddhaschap .
Ook gebruikt voor de vaste beslissing (omzetting, omkering, bekering) van de bodhisattva het Boeddhaschap te verwezenlijken.
In Jōdo-Shinshū wordt, naar het verhaal in de Grote Sūtra (Dai-Kyō), de bodhisattva Dharmākara (Hōzō, zie ook aldaar) opgevat als zijnde de *inji* van Amitābha . Er is bijgevolg geen fundamenteel onderscheid tussen Dharmākara en de Boeddha vermits Dharmākara gelijk is aan Amida in causale staat.
Wordt dan ook gebruikt in tegenstelling tot de gevolg-toestand (*kai*), de vervulling van het bodhisattvaschap en het verwezenlijke van de Verlichting : zo is Amida de *kai* van Dharmākara en van alle wezens .

INNEN (oorzaken en omstandigheden)

S hetu-pratyaya *CH yin-yüan*

IN is de directe, beslissende oorzaak, terwijl NEN de conditionerende oorzaak (voorwaarde, omstandigheid) is . Deze twee vormen van oorzakelijkheid, eigen aan de Indische logica en overgenomen door de Boeddhistische denkers in China en Japan, zijn niet altijd scherp van elkaar te scheiden of te onderscheiden . Als illustratie wordt vaak het kiemen van een zaad gebruikt : de hoofdoorzaak IN is het bestaan van het zaad zelf ; NEN zijn de voorwaarden zonder dewelke dit ontkiemen van het zaad niet kan gebeuren : aarde, vochtigheid, warmte enz.

Het samenspel van IN en NEN ligt aan de basis van de karmische wetmatigheid . In de volksmond wordt *innen* gebruikt als verklaring van iemands tegenwoordige toestand volgens de handelingen en gebeurtenissen in het verleden .

ISSAI-SHU-CHI (alwetendheid, alwijsheid)

S sarvajña(tā)
De wijsheid zowel de dingen als hun oorzakelijk verband en hun samenhang te kennen : Boeddha's wijsheid .
In KGSS (II,100) schrijft Shinran : "(de Mededogende Gelofte , Higan) maakt het mogelijk in te schepen op het schip van alwijsheid en te varen op de oceaan van de ontelbare wezens om deze te bevrijden."

ISSENDAI (ook SENDAI) (de kansloze, de onontvankelijke)

S icchantika *CH i-ch'an-t'i*
De persoon die niet "open staat". Oorspronkelijk : degene die eigen begeertes en gehechtheden navolgt en dus geen neiging vertoont de Verlichting na te streven, geen belang hecht aan een goed leven of aan de Dharma . Deze persoon is dus door zijn geaardheid afgesneden van elke vorm van religieuze verdienste en maakt bijgevolg geen kans uit de lijdenswereld verlost te worden.
Er is heel wat harrewar geweest over de vraag of een *issendai* dan ooit wel Boeddha kan worden . Aanvankelijk werd gesteld dat, vermits zulke persoon niet de minste inspanning in die zin kan opleveren, hij dan ook veroordeeld is in de lijdenswereld rond te blijven zwerven . Latere Mahāyāna scholen meenden meestal dat de *issendai* theoretisch wèl de Verlichting kan verwezenlijken, maar dat het in alle geval toch erg moeilijk is .
In de *Mahāparinirvāṇa-sūtra* staat evenwel dat alle wezens , ook de *issendai*, de Boeddha-natuur bezitten .
Shan-tao zegt dat de grootste boosdoeners, dus de *issendai*, wanneer ze berouw gevoelen en hun toevlucht tot Amida's Voortijdelijke Gelofte nemen, ze alle in het Reine Land zullen geboren worden en het Boeddhaschap verwezenlijken .
Voor Shinran stelden de *issendai* geen probleem : hun handelingen, hoe slecht die ook mogen zijn, kunnen de werking van Amida's Mededogen niet hinderen . Hij gaat zelfs verder en stelt dat de Gelofte-Kracht in de eerste plaats werkzaam is voor de "kwaad-doeners" (akunin) en de "dwazen" (bombū) : "Het hoofddoel waarvoor de Gelofte afgelegd werd, namelijk dat voor ons, die bezeten zijn van blinde driften (bonnō) en dan ook geen bevrijding uit de kringloop van geboorte-en-dood kunnen verwezenlijken welke praktijken (gyō) we ook beoefenen, mogelijk is, was het verwezenlijken van het Boeddhaschap door de kwaad-doener (akunin)."
In religieus opzicht is volgens Shinran elk mens een kwaad-doener en dus een *issendai* : "een dwaas wezen (bombū), van nature uit bezeten van blinde driften (bonnō) ; daarom moet gij uzelf duidelijk erkennen als een kwaad-doener." (Mattosho,6) .
"Goed volk, slecht volk, edele of laagdenkende mensen, ze worden niet gedifferentieerd in de Gelofte van de Boeddha van het Hinderloze Licht." (Yuishinshō-mon'i) .

ISSHIN (één-gemoed)

S eka-citta *CH i-hsin*
Wordt vaak ook geschreven als I-SHIN . Shin (citta) kan vertaald worden door hart, geest, gemoed; het wijst op een gerichte psychische activiteit

en kan door een menigte synoniemen en paroniemen vertaald worden : eenheid van geest, van attitude, eensgerichtheid .
In Shinran's visie, praktisch een synoniem voor "shinjin", als manifestatie in het menselijke gemoed van de werkzaamheid van de Ander-Kracht .
Typisch citaat is bij Vasubandhu (inleiding van Joédo-Ron) : " O Verhevene (bhagavat), in eenheid van gemoed neem ik mijn toevlucht tot de Tathāgata van het Hinderloze Licht dat de tien richtingen vult, in mijn verlangen in het Reine Land geboren te worden."
Deze passage wordt door T'an-luan (in Jōdoron-Shū) besproken : " 'in eenheid van gemoed' is het zinsdeel waarmee Bodhisattva Vasubandhu zijn vertrouwen uitspreekt . Het betekent dat hij zijn gedachten richt op de Tathāgata van het Hinderloze Licht, met het verlangen in het Rijk van Vrede en Geluk geboren te worden, met in zich de ononderbroken gedachte aan de Boeddha en zonder dat enige andere gedachte opkomt !"
In het gebruik komt *i-shin* nu eens bijwoordelijk (in eenheid van gemoed), dan weer als substantief voor . Als substantief (eenheid/eensgerichtheid van gemoed/geest/attitude) wijst het op het gericht zijn van de geest op één enkel punt ; dit is concentratie (*samādhi*), vrijheid van twijfel en onwrikbaarheid in de keuze .
Ontleedt men *isshin*, dan ziet men erin de drievoudige structuur van "shinjin" zoals uitgedrukt in de 18de Gelofte .
Shinran vermeldt ook dat *isshin* het streven naar Verlichting is, dus niets anders dan het streven naar verlossing van alle wezens . In KGSS verduidelijkt hij zijn standpunt : "Eén-gedachte betekent dat shinjin geen tweeledig gemoed heeft... Isshin is de ware oorzaak van (geboorte in) het Reine Beloningsland."(II,65) .
"De Amida-Kyō (Kleine Sutra) zegt : 'Eén-gemoed' . Dit wordt beschreven als 'één' vermits de Nembutsu-praktijk niet vermengd is met de andere praktijken . Wat "isshin" betreft, hier wordt wèl een onderscheid gemaakt tussen een diep gemoed en een oppervlakkig gemoed . Het Diepe Gemoed verwijst naar het Ware Gemoed van de Ander-Kracht ; het oppervlakkige gemoed verwijst naar de meditatieve en niet-meditatieve gemoedsinstellingen van de zelf-kracht."
Typisch voor de Jōdo-Shinshū is de opvatting dat evenmin als "shinjin", de éénsgerichtheid van het gemoed een verworvenheid van de mens is noch een resultaat van eigen berekeningen en/of spirituele praktijken . Isshin is het absolute vertrouwen, door Amida overgedragen aan de gelovige . I-shin/Shinjin is Amida's eigen gemoed en daardoor de noodzakende oorzaak van geboorte in het Reine Land .

ISSHŌ FUSHO (nog éénmaal geboren worden)

S ekajāti-pratibaddha *CH i-sheng-pu-ch'u*
In de Pāli Kanon evenals in de andere Hīnayāna-teksten kent men de *sakadāgāmin*, de éénmaal-terugkeerder, tweede stadium van het Pad der Edelen (ariya-magga) . In de Mahāyāna-literatuur verwijst *issho-fusho* naar het realiseren van het hoogste bodhisattva-stadium .
In de traditionele Reine Land-literatuur wordt deze term gebruikt voor diegenen die in het Reina Land geboren zijn en ofschoon zij de Verlichting verwezenlijkt hebben, zich als bodhisattva's in de lijdenswereld manifesteren als werkzaamheid van het Grote Mededogen, door de werking van de 22ste Gelofte .
Bij het verwezenlijken van geboorte in het Reine Land worden de geborenen weliswaar Boeddha, maar t.o.v. de lijdenswereld treden ze op als bodhisattva's van het hoogste niveau (= "het stadium dat gelijk is aan Verlichting") .

BOEDDHA WERELD-ROND

SHIN-BOEDDHISME IN MEXICO

Wel verbazend tot de ontdekking te komen dat er duizenden Boeddhisten (meestal van Japanse afkomst) zijn in dat zo streng katholieke land . Het is hun echter niet toegelaten tempels of andere instellingen van uitheems-oosterse religieuze inspiratie op te richten . De Mexicaanse Boeddhisten komen dan maar bijeen in privé-woningen . De geestelijken komen geregeld van over de VS-grens . Voor kort werd er evenwel toch een vereniging van sociale aard opgericht door Boeddhisten uit Mexico-Stad .

BOROBUDUR

Vanuit Djakarta werd vernomen dat dit grootse Boeddhistische monument (vóór enige jaren grondig door de zorgen van de UNESCO gerestaureerd ; prijs US$ 25 miljoen) slachtoffer van dynamiet is geworden . Islamitische extremisten zouden hiervoor de aansprakelijkheid opgeëist hebben . Men zegt dat zes stupa's volkomen vernield werden .

PAKISTAN

Dit land (vooral het noorden ervan) was één van de eerste voor het Boeddhisme gewonnen streken buiten Midden-Indië . De Leer kende er vele eeuwen lang een hoge religieuze, culturele en artistieke bloei . Nu leven er in Pakistan nog een duizendtal Boeddhisten, gegroepeerd in een erkende Pakistan Buddhist Society .

Maar de regering van deze Islamitische Republiek heeft de toelating geweigerd voor de bouw van een Boeddhistische tempel . Gelet op de nieuwe fundamentalistische koerswendig die Generaal Zia aan zijn politiek gegeven heeft, ziet het er niet naar uit dat deze toestand spoedig zal veranderen .

GODSDIENSTVRIJHEID, GODSDIENSTVERVOLGING

Die toestand in Indonesië en Pakistan en andere staten roept bittersmakende gedachten op .

Alle UNO-landen hebben plechtig een boel documenten ondertekend waarin fraai sprake is van vrijheid en gelijkheid . Maar hoe gedragen diezelfde landen zich "on the field" als het over die pieuze resoluties gaat ?

Zelfbeschikkingsrecht der volkeren, wat wij aanduiden als "democratie" bestaat in hoogstens een twintigtal staten . Op het vlak van gelijkberechtiging van de vrouw moet men maar eens een kijkje gaan nemen in de realiteit van Azië, Afrika of Latijns-Amerika...

En dan die hooggeprezen vrijheid van godsdienst . In vier Islamitische staten leven grotere of kleinere Boeddhistische minderheden : Bangladesh, Indonesië, Maleizië, Pakistan... Maar in al deze staten wordt een harde politiek van "re-Islamisering" gevoerd . Deze uit zich ten opzichte van anders-denkenden , en zeker van "heidenen", als een officieel gerugsteunde agressiviteit .

Het wreedste voorbeeld hiervan is (zover we kunnen weten) Bangladesh . Daar gaat immers de bloedige uitroeiingsveldtocht tegen de Boeddhistische Chakma-bevolking in het Chittagongse achterland (Chittagong Hill Tracts) onverminderd verder.

Een verslag van de Britse "Buddhist Peace Fellowship" beschrijft hoe talrijke dorpen in brand gestoken werden .

Men had gehoopt dat de normalisering van de betrekkingen met de Indiase republiek de regering van Bangladesh wat milder zou stemmen . Blijkbaar is dit dus niet het geval, ondanks officiële en officieuze protesten van de Indiase autoriteiten . En de media in Oost en West, in Europa en Amerika , blijven doen alsof hun neus bloedt .

LAMA ANAGARIKA GOVINDA

Op 14 januari overleed te Mill-Valley in Californië, op 87-jarige leeftijd, Ernst Lothar Hoffmann, heel wat beter gekend onder zijn religieuze naam Lama Anagarika Govinda, met als 'ordenaam' Anangavajra Khamsum Wangchuk .

In zijn jonge jaren studeerde hij vooral wijsbegeerte, kunstgeschiedenis en archeologie ; hij had toen reeds een intense belangstelling voor het Boeddhisme en voor geheel de Oosterse filosofie . Als gevolg hiervan trad hij in de twintiger jaren in Ceylon (tegenwoordig Sri Lanka) in de Theravāda monnikengemeenschap . In 1932 werd hij aangetrokken door het Tibetaanse Boeddhisme en ontving hij diverse wijdingen en initiaties, meestal in de Kagyupa-school .

In 1952 richtte hij de "Westelijke orde van de Arya Maitreya Mandala" op, een Westers georiënteerde intersectair Tibetaans geïnspireerde beweging . Deze A.M.M. zoals ze gewoonlijk aangeduid wordt is een discreet werkende (elitaire, beweren sommigen) groepering met ruime belangstelling, die hoofdzakelijk in de Duitse Bondsrepubliek actief is, maar ook vertakkingen heeft o.a. in Oostenrijk, Nederland, Zweden, Engeland en de V.S.

Van Lama Govinda's talrijke boeken en artikels geniet vooral zijn "Grundlagen der Tibetischen Mystik" (in verschillende talen vertaald) algemene bekendheid en waardering .

Wij delen oprecht in het verlies dat de A.M.M. door dit heengaan getroffen heeft, maar we zijn er ook van overtuigd dat de inspiratie van Lama Govinda nog lang vruchtbaar zal doorwerken, in de A.M.M. zelf, maar ook daarbuiten .

POLEN

Met de uitbouw van de Jōdo-Shinshū Gemeenschap in Polen , bleek de noodzaak een begin van structuur eraan te geven . De eerste stap was de keuze van een verantwoordelijke . Tijdens Shitoku's bezoek aan de Warschause groep in januari werd door de stichters en actieve leden hun "representative" aangeduid : Dr. Agn. Jędrzejewska , die de niet-gemakkelijke taak de Poolse Jōdo-Shinshū naar buiten te vertegenwoordigen, aanvaard heeft .

Namens de Europse gemeenschappen heeft Shitoku van deze benoeming kennis genomen .

Dr. Jędrzejewska is een internationaal befaamde neuropathologe, die o.m. doceert aan de medische faculteit te Warschau, maar ook een zeer toegewijde Shin-Boeddhiste is .

De heer C. Rycak blijft instaan voor de verspreiding van de Leer in Polen ; de heer J. Kozłowski zal de contacten met academische en culturele middens onderhouden ; de heer G. Kurek vertegenwoordigt de Jōdo-Shinshū Gemeenschap te Kraków .

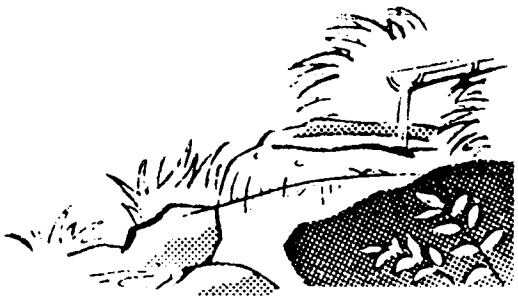

J U S E I G E. /tłum. robocze: Cezary R/

Najświętsze ślubowania z Mahasukkavativyuha-sutra
Fo-shuo Wu-liang-schou-ching
Bussetsu Dai Muryoju Kyo
Volu'o'ng tho kinh.

1. Złożyłem ślubowania nieprześcignione,
I osiągnąłem Najwyższą Ścieżkę, Bodhi.
Jeżeli te ślubowania będą niewypełnione,
Nigdy nie chcę osiągnąć Oświecenia.

2. Będę w
Poprze
Gdybym
Nigdy

3. Przy m
Jeżeli
W dzie
Nigdy

4. Prakty
Głębok
Pragną
Będę n

5. Moja p
Rozjaś
Usuwa
I wyzw

6. Otwier
Chcę k
Tamują
Chcę o

7. Mając
Moja b
Słońca
Niebia

8. Chcę o
I obda
Stał
Chc

9. Skł
Będ
Słu
Będ

10. Jak
Nie
Tak
Będ

11. Jeż
Oby
I o
syp

na prawach rękopisu

光明KŌMYŌ

List do Przyjaciół NEMBUTSU 9

Drodzy Przyjaciele w Dharmie,
często jestem pytany o znaczenie wymowy Nembutsu, a cel intonowania sutr. Pytanie to pada zawsze gdy mówię, że 'praca' w Shin- polega jedynie na 'słuchaniu' Imienia Buddy Amidy.
Początkowo powtarzanie Nembutsu oczyszcza zwierciadło umysłu. Tak jak zwierciadło, umysł posiada zdolność odbijania. Jego przeznaczeniem jest 'tworzenie' jasnych obrazów z bodźców odbieranych przez nas. Ale ponieważ kontakt z materią pokrył nasz umysł materialnymi nieczystościami /tak jak brud pokrywa lustro/, to odbite przez niego obrazy nie są już wyraźne. Dźwięk i działanie Imienia Buddy Amidy ściera brud ze zwierciadła umysłu i to oczyszczenie automatycznie przenosi nas - jak gdyby na drugi stopień wymowy Nembutsu. na drugim stopniu 'zawierzenia', Nembutsu wyzwala nas z symptomów materialnej egzystencji, mianowicie pożądania i rozpaczy.

Dank zij de goede zorgen van C. Rycak, beschikt de Jodo-Shinshu gemeenschap in Polen toch over wat literatuur.

We zien hier een Poolse vertaling van Jusei-ge en nr 9 van een ± regelmatige vriendenbrief.

Gassho !

terią. Wynosi nas poza ograniczenia czasu i przestrzeni.
Nembutsu oczyszcza nasze życie, usuwając niepotrzebne trudności. namuamidabutsu cezary r.

I N E N O M J I K Ō - J I

Stilaan begint er dan toch wat schot te komen in onze nieuwe vestiging . Alle problemen zijn nog niet weggeruimd , maar : het dak is volkomen waterdicht , vervallen metselwerk werd hernieuwd , de ramen op de bovenverdiepingen werden alle nagekeken en waar nodig hersteld en terug in grondverf gezet .

Het altaarmeubilair , een schenking van Yehan Numata, is in Japan besteld en reeds in de maak . Het zal waarschijnlijk (en op z'n vroegst) in de herfst hier aankomen ; de tempelruimte zou dan enige tijd later in gebruik kunnen genomen worden . De kans bestaat dat de plechtige inauguratie in de loop van zomer '86 zal plaats hebben in de vererende aanwezigheid van hoge Honganji-autoriteiten .

We gaan evenwel niet tot dàn wachten om van de nieuwe lokalen gebruik te maken . Zodra een noodzakelijk stukje sanitair klaar en bruikbaar is, zullen we enkele kamers in orde brengen om dàar onze bijeenkomsten te houden . We beginnen nu al te verhuizen en verwachten dat de definitieve "oversteek" nog vóór eind april zal gebeuren .

B.S.C.PRESS , HAWAII

Naar aanleiding van Ekō's bijdrage over deze sympatieke uitgeverij , kwamen diverse aanvragen voor deze boeken binnen .

Er werd inderdaad overeengekomen dat ons Centrum zou instaan voor de verdeling van de B.S.C.P. uitgaven in Europa, maar met deze activiteit zal een aanvang gemaakt worden slechts zodra de nieuwe Jikō-ji vestiging operationeel is : laten we zeggen over enkele maanden .

Tot dan dienen bestellingen rechtstreeks gericht te worden aan

Buddhist Study Center Press
1727 Pali Highway
Honolulu , HI 96813 (U.S.A.)

Titels en prijzen staan in Ekō 28 . We hebben ook foldertjes ter beschikking van geïnteresseerden . Daarin lezen we ook dat als port 1 US dollar dient bijgerekend te worden per eerste boek van elke zending ; bijkomende boeken per zelfde zending vragen US$ 0.50 per boek als meerprijs .

BOEDDHISTISCH STUDIECENTRUM

Dit is de naam informeel gegeven aan een contactgroep werkzaam onder de auspiciën van het Centrum voor Shin-Boeddhisme, maar zonder hechte binding met bepaalde Boeddhistische strekkingen , groeperingen of denominaties . Doel is de dominante en gemeenschappelijke punten van Boeddha's Leer uit te dragen onder de vorm van geleide gesprekken . Deze gesprekken en discussies hebben het Nederlands als voertaal : hieraan was immers in het Brusselse een grote behoefte, gelet op het feit dat de aldaar gevestigde groeperingen alle het Frans als voertaal gebruiken .

De bijeenkomst van 13 december 1984 was gewijd aan het Boeddhisme in de tegenwoordige tijd . Op 28 februari werd het thema Boeddhisme in het dagelijkse leven behandeld .

Voor de volgende bijeenkomst werd geopteerd voor "Doodsproblematiek in het Boeddhisme" als discussieonderwerp .

De volgende bijeenkomst heeft plaats op 18 april, om 20 uur, en zoals de vorige keren, in het TREFCENTRUM KOEKELBERG, Pantheonlaan 14 , 1080 Brussel. Contactman is de heer D.Garain , tel.(02)465 48 98 .

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom . Toegang is vrij en (zoals men wel eens in godsdienstige blaadjes leest): er is geen collecte...

I. A. B. C.

Op 28 oktober 1984 overleed te Kyoto onze Jiko-ji-vriend Rev.Prof. Sato, een van de stichters en drijfkrachten van de International Association of Buddhist Culture, de Japans-Amerikaanse vereniging voor bevordering van het Shin-Boeddhisme buiten Japan en voornamelijk in Europa .

Na een lange loopbaan in het universitair onderwijs, ijverde Rev. Sato voor de goede werking van de I.A.B.C., waarvan hij Algemeen Directeur was . Naast deze activiteit bleef hij ook actief op pastoraal vlak, in het bijzonder voor de lekenorganisaties van zijn tempel, die hij met zijn persistent goed humeur en zijn enthousiasme bezielde .

Shitoku herinnert zich, als ware 't gisteren gebeurd, hoe hij eens, samen met Rev.J.Ducor (Genève) een hele dag mocht doorbrengen met Rev. Sato en de vrolijke oude dames van zijn tempel . Het was een prettige dag waarop hij eens te meer kon vaststellen hoe het Nembutsu-leven openheid en vreugde aan het bestaan geeft . De Uji-tee die hij die dag van de dames ten geschenke kreeg en die zijzelf geteeld hadden (men zegt dat Uji de beste groene tee ter wereld is !), kon bijna twee jaar voor de bezoekers van Jiko-ji opgeschonken worden .

Rev.Prof.Sato is bij volle bewustzijn heengegaan in een vreugdig en rustig vertrouwen in Amida's Mededogende Gelofte-Kracht, terwijl zijn lippen de Nembutsu lispelden . Mocht onze dood even vredig zijn . Namu Amida Butsu.

Als Algemeen Directeur van de I.A.B.C. wordt hij opgevolgd door een even dynamische, onvermoeibare Rev.Prof. Shōken Yamasaki , welke zichzelf Japans oudste padvinder noemt . Bovendien is Prof. Yamasaki een vriend van het eerste uur voor Jikō-ji en een enthousiast promotor en sponsor van de Europese Jodo-Shinshu Gemeenschappen .

We zijn ervan overtuigd dat Rev.Sato's inspanningen niet beter konden voortgezet worden dan door Prof.Yamasaki , aan wie wij nog vele jaren activiteit in goede gezondheid toewensen !

==========

A L'INTENTION DE NOS AMIS FRANCOPHONES

La toute grande nouvelle, c'est naturellement le fait que Jiko-ji va déménager . Quand ? Voilà ce que nous ignorons encore, mais ce sera en mars ou en avril, selon la progression des travaux qui s'imposent . Nos amis japonais participent à l'installation en fournissant le mobilier du temple . Ils ont aussi exprimé le désir que la prochaine Conférence Européenne du Bouddhisme Jodo-Shinshu se tînt à Anvers à l'occasion d'une inauguration officielle .

Mais revenons à ce présent numéro d'Ekō . Comme vous le constatez, il a grossi et atteint les 28 pages, bien fournies . L'éditorial souligne le fait que le véritable Bouddhiste se caractérise par l'attitude qui est sienne quand il est confronté aux problèmes de l'existence, attitude inspirée par la Sagesse et la Compassion du Bouddha .

En page 6, le Rév.Kubose parle du bonheur, de ses apparences et de sa réelle nature, qui est d'accepter et d'assumer la vie . Un peu plus loin , K.T.Tsuji, ancien "bishop" des B.C.A., nous entretient de la Compassion du Bouddha et de ses retombées dans l'existence humaine .

En page 12, le Prof.Yamasaki (qui succède au Prof.Sato comme directeur général de l'I.A.B.C.) expose ses vues sur le sens de la vie et l'orientation que peut y donner le Nembutsu . Les pages 15, 16 et 17 parlent de la signification particulière que Shinran Shōnin donne au Nembutsu .

Notre ami montois Karl Petit s'intéresse à la musique religieuse bouddhique japonaise et aux instruments qu'elle utilise . Nous ne cessons d'admirer la grande érudition dont monsieur Petit nous régale dans ses livres et ses articles .

Le glossaire orbite autour des notions de causalité karmique, des êtres exclus de toute possibilité d'Illumination et de la Pensée-Une .

Des nouvelles et des communiqués de partout et de Jiko-ji permettent de se faire une petite idée de ce qui se passe dans notre petit monde . Monde pas tellement rigolo, vu les persécutions officieuses ou officielles dont souffrent les bouddhistes dans tant de pays, surtout dans les états où l'Islam retourne au fanatisme coranique .

==========

J I K Ō - J I

Opgelet : in functie van het verloop der verbouwings- en aanpassingswerken in de nieuwe vestiging werd dit rooster echt op z'n minimum gehouden. Het kan zelfs onderweg gewijzigd worden !

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN

*Di 21.03 20 u. Higan-E **
Di 26.03 20 u.
*Di 16.04 20 u. ****
*Di 23.04 20 u. ****
*Zo 05.05 10.30 Tempeldag ****

** Lente-devotie*
**** ? in nieuwe vestiging ?*

We zullen maar niet verder op de toekomst speculeren, maar dankbaar in ontvangst nemen wat de komende weken ons bieden . We zullen later allicht dit schema naar de omstandigheden uitbreiden en nieuwe elementen doorspelen aan de geregelde tempelbezoekers en allen die naar details vragen .

****

Principieel bepaalt het CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w. noch bijrage noch lidgeld noch abonnementsgeld. Het Centrum en de Shin-Tempel JIKŌ-JI zijn financieel en organisatorisch autonoom : hun werking is dus afhankelijk van UW medewerking, UW waardering en UW giften .

Onze bankrekening (voor België) is 417-5038671-76 , Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2419 Lille . Voor Nederland en buitenland : bij voorkeur op postrekening 000-0173766-39 (A.Peel, B-2419 Lille, België) .

****

J I K Ō - J I
TEMPEL VAN HET LICHT VAN MEDEDOGEN
Grote Beerstraat 69 - 2000 Antwerpen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME V.Z.W.
Zittaart 21 - 2419 Lille - België
tel. (014) 22 12 42

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A.Peel , 2419 Lille.
Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar.